

Met haar grote kennis van het Bijbels Hebreeuws en het Spaans was Annechiena Vrolijk met raad en daad betrokken bij de uitgave van de Hebreeuws-Spaanse Tenach. Zo groot was de vraag onder de Joodse gemeenschap dat na de eerste druk (10.000), al in 2014 een herdruk plaatsvond. Maar Annechiena doceert ook al decennialang Bijbels Hebreeuws. Samen met haar man Reijer heeft zij een prachtig grammatica- en werkboek Hebreeuws ontwikkeld, dat recent is uitgekomen. Hoog tijd dus voor wat vragen.

Cursus Hebreeuws vanuit de praktijk geboren

Vanwaar jouw liefde voor het Hebreeuws?

Allereerst houd ik heel erg van talen. Na mijn middelbare school ben ik een studie klassieke talen gaan doen, met name Grieks en Latijn. Door mijn verlangen het Oude Testament in de grondtekst te kunnen lezen ben ik overgegaan naar een studie semitische talen. Daarnaast had ik ook liefde voor het volk van Israël en haar achtergronden. Het was dus eigenlijk een combinatie, liefde voor de God van Israël, voor het volk van Israël en voor het Boek van Israël!

Wat maakt Israël voor jou zo bijzonder?

Als volk van vlees en bloed zijn het zondaren zoals wij, maar zowel het Oude als het Nieuwe Testament beschrijft hen als Gods uitverkoren volk. Al in Genesis 12 beloofde de HEERE aan Abraham dat in hem alle geslachten van de aardbodem gezegend zullen worden. Volgens Paulus was dat het moment waarop aan Abraham het Evangelie werd verkondigd (Gal. 3:8). God heeft dit volk, dat Hij Zijn 'oogappel' noemt, uitverkoren om uit hen de Messias - en onze Verlosser - te laten voortkomen. Dat alles maakt hen zo bijzonder.

En wat maakt het Hebreeuws voor jou zo bijzonder?

Het is een gewone taal, zoals elke andere taal, maar toch ook weer niet, omdat via die taal het Oude Testament tot ons is gekomen. Hebreeuws heeft als taal wel bijzondere kenmerken. Het kan specifieke dingen of waarheden uitdrukken die heel moeilijk in een vertaling te vangen zijn. Omdat die dingen moeilijk in de doeltaal zijn weer te geven, ben je aangewezen op beschrijvingen. Kennis van het Hebreeuws heeft mijn geloofsleven verdiept, waarmee

ik absoluut niet wil zeggen dat je zonder die kennis geen verdieping in je geloofsleven kunt hebben. We hebben tenslotte allemaal dezelfde Heilige Geest, Die ons leidt in de waarheid.

Je bent vooral betrokken op het Sefardische Jodendom

Inderdaad, en dat heeft te maken met het feit dat ik uit Argentinië kom. Via het Spaans en mijn studie Hebreeuws kom je al gauw uit bij de Sefardische Joden, ofwel de Spaans-oriëntaalse Joden. Sefarad is in de Hebreeuwse Bijbel het woord voor Spanje. In Obadja 20 lees je over ballingen die zijn weggevoerd naar Sefarad, wat volgens de Joodse traditie Spanje is.

In eerste instantie richtte ik me op het Sefardische Jodendom vanwege hun zeer oude Bijbelvertalingen en andere geschriften. In Spanje konden zij zich vanaf de achtste en negende eeuw na Christus sterk ontplooiën. Uit die tijd en met name uit de 10e eeuw stammen heel veel boeken van Sefardische geleerden en rabbijnen. En dan niet alleen van de bekende Maimonides, maar ook van vele anderen. Vooral op het gebied van Bijbelvertaling en de ontwikkeling van de Hebreeuwse grammatica hebben zij een belangrijke rol gespeeld. Ook hebben zij het eerste Hebreeuwse 'woordenboek' tot stand gebracht. Door hun onderzoek van de taal ontdekten zij de stammen van de werkwoorden. Hun eerste woordenboek werd dan ook 'het stammenboek' of 'wortelenboek' genoemd. Toen de Joden in 1492 uit Spanje werden verdreven, kenden zij heel veel Bijbelteksten en tekstdelen in eigen vertalingen uit hun hoofd en hebben die op die manier meegenomen. Zo zijn zij weer velen in de gebieden waar

zij heen vluchtten tot zegen geweest. Bij de Reformatie in Spanje hoefde men bijvoorbeeld geen Bijbelvertaling te maken, want dat hadden de Sefardische Joden al gedaan. Zo gaat de bekende Spaanse *Reina Valera* vertaling voor een belangrijk deel terug op de *Biblia del Oso*, een Sefardische vertaling. De belangrijkste handschriften van de Sefardische Bijbelvertalingen komen uit de twaalfde, dertiende en veertiende eeuw. Deze zijn in feite eigendom van de Sefardische gemeenschap, maar worden ten onrechte in de Spaanse kloosterbibliotheek in El Escorial (in regio Madrid) bewaard.

Je schrijft in de inleiding: "Het doel van dit boek is de grammatica van het Bijbels Hebreeuws zo eenvoudig mogelijk uit te leggen." Miste je dat in de bestaande cursusboeken en is jouw benadering anders?

Traditioneel gezien hebben we in Nederland de super goede *Grammatica* van Lettinga, die veelvuldig is gerevisieerd, aangevuld en geactualiseerd. Als naslagwerk is hij geweldig, maar voor een beginner veelal te complex. Er zijn ook andere zeer goede boeken, waarvan een enkele erg compact en andere wat breder. Ik heb tijdens de 35 jaar dat ik lesgeef gemerkt dat als men weinig kennis heeft van grammatica in het algemeen, en daar niet aan gewend is, men meer behoefte heeft aan extra en eenvoudiger uitleg. Je zou kunnen zeggen dat dit boek echt vanuit de praktijk van het lesgeven geboren is. In vergelijking met andere grammaticaboeken is dit cursusboek uitgebreider, met name in het bieden van voorbeelden, en het heeft een apart werkboek dat onder meer ook is gericht op zelfstudie. Idealiter wordt de cursist begeleid,

maar als je voldoende doorzettingsvermogen hebt, zou je het ook zelfstandig onder de knie kunnen krijgen. Bij elke opdracht en oefening zit de uitwerking. Je kunt dus na de oefening of het maken van de opdracht aan de hand van zelfcorrectie alle uitgewerkte opdrachten beoordelen. Het boek bevat dan ook heel veel oefenmateriaal dat ideaal voor zelfstudie is.

Maar persoonlijke begeleiding bij de cursus lijkt mij toch het mooiste

Jazeker, en dan vooral in groepsverband. Jarenlang deed ik dat aan verschillende theologische opleidingen. Ik heb op dit moment twee groepen: een leesgroep voor gevorderden en een leesgroep die op de helft van het boek zit. Ik heb ook vanaf 2011 Hebreeuws gegeven aan de Sjoel van Elburg, totdat de coronapandemie daar helaas een einde aan maakte. De hele cursus bestaat uit acht modules over een periode van vier jaar. Je kunt dan het Hebreeuws met behulp van een grammatica- en woordenboek proberen te vertalen en begrijpen en je kunt redelijk zelfstandig vanuit het Hebreeuws Bijbelonderzoek doen.

Hoe kunnen er dan cursussen worden aangeboden met de belofte het Hebreeuws in slechts enkele dagen te leren?

Dat is een utopie. Tenzij iemand zich fulltime of zeer intensief op de studie richt kun je misschien in een jaar of twee jaar, afhankelijk van intelligentie en taalgevoel, de taal met zijn grammatica, kenmerken, eigenaardigheden leren en hierbij een substantiële woordenschat opbouwen.

Bepaalde kortdurende cursussen richten zich, voor zo ver ik weet, vooral op de veronderstelde mystieke betekenis van lettervormen. Zo meent men bijvoorbeeld in de letter alef de letter waw en tweemaal de letter jod te ontdekken. De waw staat voor 6, en de jod staat voor 10. Dus alef is 2 keer 10, plus 1 keer 6 = 26. En dat is dan weer de getalswaarde van de Heilige Godnaam. Maar men gaat dan uit

"Het gebruik van letters als getalswaarde is een na-bijbels gebruik"

van een lettertype dat pas na de Babylonische ballingschap door de Joden van de Arameeërs is overgenomen. De letters die nu worden gebruikt in de Hebreeuwse Bijbel hebben dus een Aramese vorm die Mozes en de bijbelschrijvers na hem nooit gekend hebben. De bijbelschrijvers voor de ballingschap hadden een totaal ander lettertype. En dan ziet de alef er enigszins uit als een gekantelde A met de punt naar links. Het werken met de vormen en getalswaarde van de Hebreeuwse letters is een methode die uit de Joodse mystiek komt en de uitleg van het heilig Woord van God geen recht doet. Ook is het gebruik van letters als getalswaarde een na-bijbels gebruik. En er staan heel veel getallen in de Bijbel. Lees

bijvoorbeeld over de tempelbouw of de bouw van de tabernakel. Zoveel palen, zoveel haken, allemaal aangeduid met getallen, maar nooit door middel van een letter. Het Hebreeuws heeft telwoorden, rangtelwoorden.

Ik heb de indruk dat je met heel veel passie lesgeeft

Lesgeven vind ik ontzettend mooi. Je wilt graag iets doorgeven. Niet alleen als het met Hebreeuws te maken heeft, maar ook andere onderwerpen die met de Bijbel te maken hebben. We zijn in onze gemeente begonnen met een cursus over Zacharia, dat vind ik ook schitterend. Dan heb je het veel meer over de inhoud.

Je noemde al even hoe de coronapandemie momenteel een spaak in het wiel heeft gestoken. Zouden online cursussen een optie voor je zijn?

Jazeker, en dat heeft ook als voordeel dat je niet plaatsgebonden bent. Toch hoop ik ook dat er weer gelegenheid gaat komen om fysiek in groepsverband les te geven.

Wie zich voor een van deze opties wil opgeven, meer informatie wil of persoonlijk contact wil opnemen, kan dat doen via onze website leerbijbelshebreuws.nl. ●

Uitgever: Buijten & Schipperheijn

Grammaticaboek: ISBN 978-90-5881-964-2

304 pagina's, € 29,95

Werkboek: ISBN 978-90-5881-972-7

280 pagina's, € 24,95

